Suomi suojelee aineettomia oikeuksia.

Wienin maailmannäyttelyn yhteydessä vuonna 1873 järjestetty patenttikongressi vaati painokkaasti keksijöille suojelusta kaikkialla sivistyneessä maailmassa.

Vaatimuksen pohjalta ryhdyttiin valmistelemaan kiinteää kansainvälistä yhteistyötä patenttioikeuden alueella. Tämän hankkeen seurauksena allekirjoitettiin Pariisissa vuonna 1883 teollisoikeuksien suojelemista koskeva yleissopimus Paris Convention for the Protection of Industrial Property.

Pariisin konventio

Pariisin konvention ensimmäisen artiklan mukaan sopimuksen osapuolet muodostavat liiton teollisoikeuksien suojelemiseksi. Perustamisvuonna 1883 allekirjoittajamaita oli 11. Keväällä 2007 konventioon on liittynyt 171 valtiota.

Suomessa ryhdyttiin kohta itsenäistymisen jälkeen valmistelemaan liittymistä kansainväliseen teollisoikeudelliseen yhteisöön. Katsottiin, että toimiva teollisoikeudellinen järjestelmä tukee teollista edistymistä, kehittää ja vakauttaa kansantaloutta ja tuo valtiolle tuloja.

Suomi liittyi Pariisin konventioon vuonna 1921. Tuolloin sopimukseen oli tehty kaksi tarkistusta, toinen Brysselissä vuonna 1900 ja toinen Washingtonissa vuonna 1911. Sopimuksen toinen artikla kuului seuraavasti:

Jokaisen sopimusmaan alamaisella tai kansalaisella tulee kaikissa muissa liittoon kuuluvissa maissa patenttiin, hyödyllisyysmalleihin (modèles d'utilité), teollisuuskaavioihin tai malleihin, tehtaan- tai kauppamerkkeihin, toiminimiin, alkuperänmerkintöihin ja epärehellisen kilpailun ehkäisemiseen nähden olla ne edut, jotka eri lainsäädännöt tätä nykyä myöntävät tahi vastedes tulevat myöntämään maan omille kansalaisille. Heillä pitää siis olla sama suojelus kuin näillä ja samain muutoksenhakukeinojen käyttövalta jokaista oikeudenloukkausta vastaan, kun he vaan täyttävät ne ehdot ja noudattavat niitä muotomääräyksiä, mitä itsekunkin maan kansalaisten tulee noudattaa.

Konventiotekstiin sisältyvän jatkuvan uudistuksen periaatteen mukaisesti sopimuksen tekstiä tarkistetaan ja muutetaan aika ajoin. Pariisin konventio on yleissopimus. Sen lisäksi on kansainvälisesti solmittu useita teollisoikeuden alaa sääntelevia erillissopimuksia.

Bernin konventio

Vuonna 1886 solmittiin tekijänoikeuksien alueen kansainvälinen yleissopimus Bernin konventio, jonka sopimusmaat muodostivat liiton suojatakseen tekijäin oikeuksia näiden kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin (Bern Convention for the Protection of Litterary and Artistic Works).

Samoin kuin Pariisin sopimusta on myös Bernin sopimusta tarkistettu ja muutettu tarvittaessa ja tekijänoikeuden alalla on solmittu useita kansainvälisiä erillissopimuksia.

Perustamisvuonna 1886 Bernin konvention sopimustekstin allekirjoitti 10 valtiota. Keväällä 2007 jäsenvaltioita on 163. Suomi liittyi konventioon vuonna 1928.

World Intellectual Property Organization WIPO

Pariisin konvention hallinnointia varten perustettiin vuonna 1883 kansainvälinen sihteeristö. Samoin tehtiin vuonna 1886 solmittaessa Bernin konventio.

Kumpikin sihteeristö toimi Bernissä Sveitsin hallituksen valvonnassa. Vuonna 1893 sihteeristöt yhdistettiin immateriaalioikeuksia hallinnoivaksi kansainväliseksi toimistoksi, josta yleisimmin käytettiin nimitystä BIRPI (Bureaux Internationaux Réunis pour la Protection de la Propriété Intellectuelle).

Vuoden 1960 alussa BIRPI muutti Bernistä Geneveen. Samalla vuosikymmenellä ryhtyivät mainittujen kahden konvention jäsenvaltiot hankkeisiin, jotka tähtäsivät BIRPI:n ja sen hallinnoimien sopimusten (silloin kymmenen) irtautumiseen Sveitsin hallituksen valvonnasta. Pyrkimyksenä oli luoda teollis- ja tekijänoikeuksien alueelle kansainvälinen järjestö, joka olisi jäsenmaiden hallitusten valvonnassa.

Vuonna 1967 solmittiin ja vuonna 1970 astui voimaan sopimus Maailman henkisen omaisuuden järjestön perustamisesta (WIPO Convention). Suomi liittyi sopimukseen ja sai järjestön jäsenyyden ensimmäisten joukossa syksyllä 1970.

WIPO (World Intellectual Property Organization) hallinnoi tällä hetkellä 24 kansainvälistä teollis- ja tekijänoikeuden alan sopimusta. Jäsenvaltioita on 184. Vuonna 1974 WIPO sai YK:n erityisjärjestön aseman.

WIPO, jonka historia alkaa Pariisin sopimusta hallinnoivan sihteeristön perustamisesta vuonna 1883, on näin yksi maailman vanhimmista kansainvälisistä hallinnollisista elimistä.
Sen toiminta on jatkunut keskeytyksettä yli 120 vuoden ajan ja Suomi on itsenäisyytensä alkuvuosista lähtien ollut osallisena tässä toiminnassa.

www.wipo.org

Kastehelmi Nikkanen